

Motion till riksdagen 2007/08:Kr221

av Karl Sigfrid (m)

Avskaffa lagen om automatspel

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel.

Lagens tillämpbarhet på Internetkaféer

Den 13 september 2007 bestämde Regeringsrätten att en PC är att likna vid ett flipperspel, och avgjorde därmed en fem år gammal tvist om huruvida Internetkaféer behöver tillstånd från Lotteriinspektionen. Tvisten har sin upprinnelse i en begäran från Örebro kommun om att Internetkaféet Play IT, som erbjuder möjlighet till nattligt nätverksspelande, ska ha tillstånd för verksamheten enligt automatspelslagen, eller lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel som den egentligen heter. Även Lotteriinspektionen har drivit frågan om att kräva tillstånd genom att göra omkring 70 polisanmälningar om illegalt spel mot Internetkaféer. Ärendet har tidigare prövats av Länsstyrelsen i Örebro län, Länsrätten i Örebro län och Kammarrätten i Jönköping.

Eftersom användande av en PC inte kräver någon monetär insats faller detta enligt Länsstyrelsen i Örebro län inte under automatspelslagen, som skrevs med flipper- och arkadspel i åtanke. Länsrätten kom till samma beslut. I sin plädering hänvisade Play IT till att Internetkaféer som företeelse i Sverige har funnits sedan 1990-talet utan att behöva tillstånd. Detta torde utgöra en praxis på att Internetkaféverksamhet får bedrivas utan tillstånd enligt automatspelslagen.

Länsstyrelsen pekar i sin bedömning på bakgrunden till automatspelslagen. Lotterilagen, som redan fanns på plats, gjorde undantag för maskiner som endast gav vinst i form av frispel. Ofta förekom det olagligt spel i arkadhallarna genom att frispelen byttes mot andra vinster. Naturligtvis kan en PC kopplad till Internet användas som en spelmaskin, men då är det inte frågan

Fel! Okänt namn på

om ett spel anordnat av datorns ägare. Det vore dessutom orimligt att hålla varje datorägare ansvarig för allt det innehåll som kan nås via Internet.

1990 skärptes automatspelslagen för att ge kontrollmyndigheten ökade inspektionsmöjligheter och möjligheter att förbjuda maskiner som kunde användas för hasardspel (exempelvis pokermaskiner). Lagändringen förändrade dock inte definitionen på vad som är en spelautomat.

Kammarrätten valde att kullkasta länsrättens dom. Det är enligt kammarrätten irrelevant om betalning för spelet sker genom ett myntkast i själva maskinen eller om det sker på annat sätt. Med länsrättens tolkning skulle det bli alltför lätt att kringgå automatspelslagen, och dess sociala syfte, om användaren kan spela exempelvis pokerspel förutsatt att ingen vinstutbetalning sker. Lotteriinspektionen säger i sin plädering att Internetkaféerna är den ungdomsmiljö som i dag motsvarar tidigare arkadhallar. Det är oklart om Lotteriinspektionen med detta menar att Internetkaféernas miljö är olämplig för ungdomar och att det därmed finns sociala skäl att kräva tillstånd enligt automatspelslagen. Pläderingen pekar inte på några fakta som talar för att Internetkaféer är en skadlig miljö.

Kammarrätten hänvisar vidare till proposition 2004/05:3 som låg till grund för att tillsynsansvaret för automatspel lades på Lotteriinspektionen. Där hävdas att den tekniska utvecklingen har gjort det allt lättare för spelautomaterna att byta skepnad från förströelsespel till automater för spel om pengar. Därför samordnades tillståndsgivningen för förströelsespel och spelautomater som kan ge vinst. Regeringsrätten valde att upprätthålla kammarrättens dom.

Konsekvenser för Internetkaféerna

Att ett kafé behöver tillstånd för att ställa upp datorer medför regleringar och kostnader, vilket lagstiftarna knappast förutsåg när de 1982 stiftade automatspelslagen. Lagstiftarna avsåg inte PC-datorer utan flipper- och arkadspel. På den tiden ansågs lokaler med denna typ av spelautomater osunda för de ungas andliga hälsa eftersom ungdomarna, enligt lagens andra paragraf, "otillbörligen kan lockas att delta i spel". När lagen om automatspel skrevs visste ingen vad ett Internetkafé var, och därmed kunde lagstiftarna inte heller förutse de problem som lagen nu kan åsamka innehavare av Internetkaféer.

Regeringsrättens beslut att klassificera IT-kaféernas datorer som spelautomater får två omedelbara följder: ökad byråkrati och högre kostnader. För att få ställa en dator i sitt kafé måste innehavaren ansöka om tillstånd, och ansökningsavgiften för en maskin är 2 000 kronor. Tillståndet kan dessutom innehålla restriktioner. I Play IT:s fall ville Örebro kommun inte tillåta omvända att spela efter klockan 12 på natten.

För ett normalt Internetkafé med flera datorer blir ansökan betydligt dyrare. Till det kommer en inspektionsavgift och ett inkomstbortfall när kommuner förbjuder nätspel under vissa tider på dygnet. Avgifterna resulterar i högre priser för kunderna – eller om kunderna inte har råd att betala – att verksamheten får läggas ned. Det skulle drabba både ungdomarna och alla de föräldrar som tycker att det är bra att veta var deras barn befinner sig.

Motion 1990/91:N220

I motion 1990/91:N220 av Gullan Lindblad (m) föreslås att automatspelslagen upphävs. Motionens främsta argument är att regleringar av sådant som i sig inte orsakar sociala problem inte kan lösa dessa sociala problem. Alltför ofta stiftas det lagar som inte fyller sin funktion, och trots att inga positiva effekter av lagarna kan påvisas får de leva kvar. Motionen tar egentligen inte sikte på de maskiner som automatspelslagen avser – spelautomater som inte ger vinst eller ger vinst endast i form av fortsatt spel – utan tar upp enarmade banditer som exempel på spelautomat, trots att dessa inte faller under automatspelslagen utan under lotterilagen. Ett upphävande av automatspelslagen påverkar inte spel om pengar, och sociala problem som spelberoende ligger därför utanför vad denna motion behandlar.

Motion 1990/91:N220 behandlades i näringsutskottets betänkande 1990/91:NU29. Utskottet konstaterade att staten bör vara återhållsam med etableringsinskränkningar som begränsar medborgarnas fria val av yrke och näring. Detta måste dock vägas mot allmänhetens intresse av skydd mot oansvariga affärsmetoder, särskilt på områden där hälsorisker föreligger.

Näringsutskottet pekade på att flipperhallar före automatspelslagens införande hade tenderat att bli tillhåll för personer med sociala problem. Med automatspelslagen skulle socialnämnden i sin tillståndsprövning bedöma om verksamheten riskerade att medföra oordning eller skapa en miljö som var olämplig för unga. Socialnämnden skulle också bedöma risken för att automaten enkelt kunde utnyttjas för hasardspel. Innan tillstånd kunde ges skulle socialnämnden alltid höra polisens uppfattning. Socialnämnden kunde lägga till ytterligare föreskrifter om den önskade. Straffet för att utan tillstånd ställa upp ett automatspel i offentliga lokaler är böter eller fängelse upp till sex månader. Utskottsmajoriteten ansåg att den frihetsinskränkning som automatspelslagen medför är befogad med anledning av regleringens sociala syfte.

Ledamöter från Centerpartiet och Folkpartiet skrev i en reservation att de ansåg att principerna om näringsfrihet och fritt konsumtionsval måste väga tungt. Som ett led i strävandet för bättre ungdomsmiljöer kunde Centerpartiet och Folkpartiet acceptera lagen, men ville se vissa liberaliseringar. Exempelvis ansåg de att automatspel utan förvärvssyfte skulle undantas från tillståndsplikten.

Ledamöter från Moderaterna reserverade sig till förmån för att bifalla motionen och därmed för att upphäva lagen om anordnande av visst automatspel. Näringsfrihet och valfrihet för konsumenter måste väga tyngre än socialnämndernas rätt till detta kontrollinstrument. Automatspelslagen beskrivs i reservationen som missriktad regleringsiver, och det saknas proportioner mellan lagstiftningens omfattning och problemet. Automatspel är inte en odelat negativ företeelse. Ur ett socialt perspektiv finns det även gynnsamma effekter att ta fasta på.

Fel! Okänt namn på

Tidigare behandling

I betänkande 1989/90:NU20 motiverar näringsutskottet en skärpning av automatspelslagen. Lagen ansågs inte vara tillräckligt verksam mot automatspel som används till spel om pengar. Kraven på tillstånd vidgades till att gälla även för automater som saknade förvärvssyfte. Socialnämnden fråntogs möjligheten att bevilja tillstånd utan att först ha hört polismyndigheten i ärendet. Dessutom skulle särskild restriktivitet omgärda spel som genom sitt våldsamma innehåll bidrog till att skapa en olämplig ungdomsmiljö.

Moderaterna yrkade avslag med motiveringen att aktiva insatser för bättre ungdomsmiljöer är att föredra framför förbud som både är onödiga och svåra att upprätthålla. Folkpartiet instämde delvis med Moderaterna och motsatte sig ökad byråkrati som försvårar även för ideella organisationer utan förvärvssyfte. Miljöpartiets representant ville å sin sida se ännu hårdare tag och föreslog att automatspel skulle beskattas på samma sätt som tobak och alkohol.

Automatspelslagen tillkom för ungefär 25 år sedan genom proposition 1981/82:203. Det är slående hur lite substans propositionen i fråga kunde presentera till stöd för tesen att automatspel ger upphov till osunda ungdomsmiljöer. Den dåvarande regeringens resonemang utgår från att kommersiella nöjen i sig är skadliga då de konkurrerar med ideell verksamhet. Regeringen vände sig generellt mot ”passiviserande och kommersialiserade miljöer med brist på meningsfull sysselsättning” och tycks implicit ha räknat arkadhallar som sådana. Behovet av pengar till spelande beskrivs som en orsak till snatteri och häleri – en kritik som kan riktas mot all verksamhet som kostar pengar. Utöver detta tveksamma resonemang nöjer sig regeringen med att konstatera att det har rests krav från olika instanser på att lagreglera automatspel. Dock utan att granska hur rationella och väl underbyggda kraven är. Propositionen speglar en tidsanda som präglas av skepsis mot dator- och tvspel – en skepsis som i dag har försvunnit i takt med att farhågorna om att datorspel leder till passivitet eller våldsamt har visat sig vara ogrundade. Det finns ingen anledning att vi i dag ska bevara en lagstiftning som för det första inte har tillkommit på rationella grunder och för det andra medför en kostnad för Internetkaféerna – en verksamhet som inte existerade när lagen instiftades. Därför bör lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel avskaffas.

Stockholm den 25 september 2007

Karl Sigfrid (m)